

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA „VALAHIA” din TARGOVISTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

TEZĂ DE DOCTORAT

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT,
Prof. Univ. Dr. hab. Sergiu MUSTEAȚĂ

DOCTORAND,
Carmil Matia Giorgio CHELARU

TÂRGOVIȘTE - 2026

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA „VALAHIA” din TARGOVISTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

MUZEUL POLITEHNIC DIN IAȘI. ISTORIC ȘI MOȘTENIRE (REZUMAT)

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT,
Prof. Univ. Dr. hab. Sergiu MUSTEAȚĂ

DOCTORAND,
Carmil Matia Giorgio CHELARU

TÂRGOVIȘTE - 2026

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR	Error! Bookmark not defined.
INTRODUCERE.....	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL I. GENEZA MUZEULUI POLITEHNIC DIN IAȘI (1955-1958). PREMISE, ACTORI, MODELE.	Error! Bookmark not defined.
I.1. Premise și context (1954-1955): Palatul Culturii ca infrastructură a vieții muzeale ieșene	Error! Bookmark not defined.
I.2. Anul 1955 - inițierea proiectului muzeal: cadrul administrativ al înființării și primele direcții de organizare	Error! Bookmark not defined.
I.3. Anul 1956 - Consiliul Științific și mecanismele de configurare instituțională (tematică, comisii, documentare)	Error! Bookmark not defined.
I.4. Anul 1957 - evaluări critice, tensiuni administrative și limite ale etapei de organizare	Error! Bookmark not defined.
I.5. Anul 1958 - relansarea sub Ioan Curievici: reorientări programatice și pregătirea unei secții - pilot (Energetica)	Error! Bookmark not defined.
I.6 Concluzii	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL II. CONSOLIDARE ȘI EXTINDERE. MUZEUL POLITEHNIC DIN IAȘI ÎN SPAȚIUL PUBLIC (1959 – PREZENT). REPERE ȘI LIMITE DOCUMENTARE	Error! Bookmark not defined.
II.1. Anul 1959 - Trecerea de la proiectare la execuție: pregătirea secției „Energetica”	Error! Bookmark not defined.
II.2. Anul 1960 - De la organizare la pre-inaugurare: consolidarea colectivului și intensificarea pregătirilor pentru deschiderea muzeului	Error! Bookmark not defined.
II.3. Anul 1961 - Debutul muzeului în spațiul public: inaugurarea secției „Energetica”	Error! Bookmark not defined.
II.4. Anii 1961 - 1972: de la „Energetica” la „Înregistrarea și redarea sunetului”: diversificarea profilului muzeului	Error! Bookmark not defined.
II.5. Anul 1972 - de la pregătiri la vernisaj: inaugurarea secției „Înregistrarea și redarea sunetului”	Error! Bookmark not defined.
II.6. Anii 1982 - 1983: primii pași către secția „Telecomunicații”	Error! Bookmark not defined.
II.7. Anul 1984 - inaugurarea secției „Telecomunicații”	Error! Bookmark not defined.
II.8. Anii 1990 - prezent	Error! Bookmark not defined.
II. 9. Concluzii	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL III. COLECȚII MAJORE	Error! Bookmark not defined.
ALE MUZEULUI POLITEHNIC DIN IAȘI.....	Error! Bookmark not defined.

III.1. Aparate de înregistrare - redare a sunetului și suporturi de înregistrare:.....	Error!
Bookmark not defined.	
III.1.1. Secțiunea I - Prezentarea și managementul colecției	Error! Bookmark not defined.
III.1.2. Secțiunea a II-a - Propuneri de optimizare a managementului colecției:	Error!
Bookmark not defined.	
III.2. Energetica	Error! Bookmark not defined.
III.2.1 Secțiunea I - Prezentarea și managementul colecției	Error! Bookmark not defined.
III.2.2 Secțiunea II - Propuneri de optimizare a managementului colecției	Error!
Bookmark not defined.	
III.3. Telecomunicații	Error! Bookmark not defined.
III.3.1. Secțiunea I - Prezentarea și managementul colecției	Error! Bookmark not defined.
III.3.2. Secțiunea II - Propuneri de optimizare a patrimoniului colecției	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
III.4. Alte colecții.....	Error! Bookmark not defined.
III.4.1 Colecția de tehnică fotografică și cinematografică	Error! Bookmark not defined.
III.4.2. Colecția de calculatoare	Error! Bookmark not defined.
III.4.3 Muzeul „Poni - Cernătescu” și colecția de minerale.....	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
III.5. Concluzii.....	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL IV. MOȘTENIREA CULTURALĂ	Error! Bookmark not defined.
A MUZEULUI POLITEHNIC DIN IAȘI.....	Error! Bookmark not defined.
IV.1. Moștenirea materială a muzeului	Error! Bookmark not defined.
IV.1.1 Înregistrarea și redarea sunetului: tehnologie și amintire culturală:	Error!
Bookmark not defined.	
IV.1.2 Energetica: infrastructuri ale modernizării:	Error! Bookmark not defined.
IV.1.3. Telecomunicațiile: transmiterea informației și reorganizarea vieții sociale: .	Error!
Bookmark not defined.	
IV.2. Moștenirea instituțională a muzeului	Error! Bookmark not defined.
IV.2.1 Practici culturale și educaționale înainte de anul 1990.....	Error! Bookmark not defined.
IV.2.2 Evenimente și vizibilitate publică după 1990	Error! Bookmark not defined.
IV.3. Moștenirea socială a muzeului	Error! Bookmark not defined.
IV.3.1 Publicul în timp: statistica vizitatorilor (1976 - prezent).....	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	

IV.3.2 Memoria scrisă: cărțile de onoare (impresii, analize de impresii).....	Error! Bookmark not defined.
IV.3.3 Memoria vizuală: vizite ale unor personalități (Henri Coandă și Dumitru Prunariu)	Error! Bookmark not defined.
IV.3.4. Alte evenimente, activități și relația cu comunitatea după 1990: laboratoare, serate muzeale, conferințe etc.	Error! Bookmark not defined.
IV.3.5 Oameni ai muzeului: între continuitate și omagiu .	Error! Bookmark not defined.
IV.4 Moștenirea viitorului: continuități, nevoi, direcții.....	Error! Bookmark not defined.
IV.5 Concluzii	Error! Bookmark not defined.
CONCLUZII FINALE	Error! Bookmark not defined.
LISTA TABELELOR	Error! Bookmark not defined.
LISTA ILUSTRAȚIILOR.....	Error! Bookmark not defined.
IZVOARE ȘI BIBLIOGRAFIE	Error! Bookmark not defined.

INTRODUCERE

Teza de doctorat investighează istoria instituțională și evoluția colecțiilor Muzeului Politehnic din Iași, astăzi Muzeul Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu”, urmărind geneza, consolidarea și transformările instituției într-un interval care acoperă nucleul formării sale (1955-1990), cu o sinteză asupra perioadei post-1990. Demersul este orientat către reconstituirea „firului roșu” al construirii muzeului ca proiect cultural și educațional, către identificarea actorilor determinanți în dezvoltare și către analiza patrimoniului tehnico-științific în dimensiunile sale materiale, documentare și sociale. În paralel, cercetarea formulează o evaluare a moștenirii culturale și propune direcții argumentate de valorizare, întemeiate pe evidențe primare, pe observația instituțională și pe istoricul practicilor expoziționale și pedagogice.

Cercetarea constă în recuperarea unei istorii insuficient tematizate în literatura de specialitate, prin integrarea muzeului într-o perspectivă istorică care analizează contextul politico-instituțional al apariției, mecanismele concrete ale constituirii colecțiilor, dinamica rețelelor profesionale și rolul persoanelor-cheie, tipologia patrimoniului și modurile sale de utilizare publică, pierderile și discontinuitățile de după 1990 și, în fine, premisele unei revitalizări realiste.

Importanța cercetării derivă din caracterul ei de reconstrucție istorică bazată majoritar pe documente primare interne, în condițiile în care istoria muzeului și analiza sintetică a colecțiilor sale nu au beneficiat, până în prezent, de o investigare extensivă pe bază de arhivă. Cercetarea tratează muzeul ca instituție de interes național în domeniul tehnicii și științei aplicate, a cărei identitate s-a format într-un cadru socio-politic particular, cu constrângeri ideologice, dar și cu oportunități de legitimare culturală prin educație tehnică, expoziții și popularizare.

Prin concentrarea asupra traseelor instituționale și asupra obiectelor (ca martori materiali ai unor epoci tehnologice), teza contribuie la istoria muzeologiei tehnice din România și oferă un cadru interpretativ care depășește inventarierea descriptivă. În mod specific, relevanța se poate observa în trei planuri distincte:

- a) planul istoriei instituționale (geneza și consolidarea, dar și mecanismele interne de funcționare);
- b) planul istoriei colecțiilor (proveniențe, criterii de selecție, clasificare, expunere, semnificații);
- c) planul moștenirii culturale (materiale, instituționale și sociale), cu impact direct asupra strategiilor actuale de conservare și comunicare publică.

Actualitatea cercetării este susținută de contextul contemporan al muzeelor tehnice: presiunea digitalizării, concurența altor forme de consum cultural, schimbarea profilului publicului și cerința de a produce narațiuni expoziționale accesibile tuturor categoriilor de public. Muzeul tehnic, în general, nu mai poate funcționa doar ca depozitar al unor obiecte, deoarece el trebuie să justifice relevanța patrimoniului prin expoziții atractive, prin programe educaționale și de incluziune adaptate prezentului, dar și prin punerea în valoare a patrimoniului ca resursă culturală. Din acest punct de vedere, cercetarea oferă o bază solidă de diagnoză, argumentând că orice proiect de revitalizare trebuie să pornească din înțelegerea exactă a trecutului instituției, a etapelor sale de dezvoltare și a funcțiilor pe care muzeul le-a îndeplinit efectiv în diferite momente.

În același timp, cercetarea se înscrie într-o tendință internațională de revalorizare a patrimoniului industrial și tehnico-științific, care nu este tratat ca anexă a marii istorii, ci ca parte constitutivă a culturii moderne. Prin analiza colecțiilor de înregistrare și redare a sunetului, energetică, telecomunicații, plus colecții secundare precum tehnica fotografică, calculatoare, „Poni-Cernătescu” și minerale, teza pune în discuție felul în care memoria tehnologică devine capital simbolic și resursă educațională, mai ales într-un oraș universitar precum municipiul Iași.

Scopul general al cercetării este reconstituirea evoluției Muzeului Politehnic din Iași ca instituție culturală și educațională, cu accent pe perioada 1955-1990, completată de o sinteză post-1990, precum și analiza colecțiilor majore și a moștenirii culturale rezultate din acest parcurs. **Obiectivele cercetării sunt prezentate pe mai multe direcții:**

1. Reconstituirea parcursului instituțional: geneza muzeului, etapele de consolidare, momentele de apogeu, transformările și reconfigurările după 1990, inclusiv efectele administrative și culturale ale acestor mutații.

2. Clarificarea rolurilor persoanelor-cheie: identificarea contribuțiilor fondatorilor și a colaboratorilor, a rețelelor instituționale și profesionale și a modului în care inițiativele individuale au modelat secțiile, expozițiile și pedagogia muzeală (cu accent pe nume precum Cristofor Simionescu, Ioan Curievici, Eugenia Ursescu etc.).

3. Analiza tipologică a colecțiilor majore: descrierea și încadrarea patrimoniului pe domenii, urmărind logica de constituire, starea de conservare, expunerea și potențialul actual de valorificare.

4. Evaluarea moștenirii culturale: definirea moștenirii ca ansamblu de bunuri, practici, reprezentări și capital instituțional, analizând atât continuitățile, cât și pierderile sau fracturile de după 1990.

5. Formularea unor direcții aplicative de valorizare: propuneri argumentate, bazate pe date din arhivă și pe realități instituționale, cu accent pe fezabilitate și pe alinierea la nevoile publicului contemporan.

Problema cercetării pleacă de la constatarea că muzeul, deși relevant la nivel național pentru cultura tehnică, nu a fost investigat suficient de amănunțit pe baza documentelor primare, iar colecțiile și realizările sale nu au beneficiat de o analiză mai complexă. Întrebările de cercetare structurează lucrarea în jurul contextului apariției muzeului, contribuțiilor decisive ale unor persoane și rețele, identificării patrimoniului valoros și încadrării sale tipologice, realizărilor instituției în plan expozițional și educațional înainte și după 1990, precum și pierderilor și premiselor realiste pentru reconfigurare.

Izvoarele istorice arată că cercetarea se întemeiază majoritar pe fondul documentar intern al muzeului, caracterizat de o arhivă cu materiale neinventariate, neînregistrate și nepaginate, formată din documente administrative, corespondență, rapoarte, planuri de activitate, evidențe de patrimoniu, materiale vizuale (fotografii din arhiva muzeului) și imagini ale unor articole din presa vremii, accesibile inclusiv prin platforme online de arhivare.

Această bază primară este completată de bibliografia de specialitate disponibilă, relativ limitată, concentrată mai ales în ultimele decenii, utilizată pentru contextualizare, pentru încadrarea muzeului în peisajul muzeologiei tehnice și pentru compararea cu modele instituționale similare (inclusiv influențe est-europene asupra conceptelor expoziționale și organizatorice).

În cadrul cercetării, sursele sunt tratate critic: documentele interne sunt analizate ca instrumente de funcționare, iar fotografiile sau materialele din presă sunt folosite pentru a surprinde activitatea publică și strategiile de legitimare ale instituției. În acest cadru se urmăresc convergențele dintre ceea ce instituția declară, ceea ce se consemnează în acte și ceea ce reușește efectiv să implementeze în expoziții și în relația generală cu publicul.

Metodologia cercetării îmbină instrumente ale istoriei instituționale cu tehnici specifice istoriei colecțiilor și muzeologiei aplicate. În planul istoriei instituționale, cercetarea operează cu o reconstrucție cronologică atentă, bazată pe documente primare, urmărind decizii, reorganizări, mutări, proiecte expoziționale, schimbări de conducere și reconfigurări de secții. În planul istoriei colecțiilor, se adoptă o analiză tipologică și funcțională, deoarece bunurile culturale sunt încadrate în familii tehnologice, li se urmărește proveniența, acolo unde este documentată, starea, rolul în expunere și capacitatea lor de a susține conceptul muzeal.

Metodologia include, implicit, o înțelegere contextuală, în sensul în care muzeul este plasat în raport cu politicile culturale ale perioadei comuniste, cu practicile pedagogice aplicate

domeniului tehnic, dar și cu influențele expoziționale est-europene. Ipoteza de lucru urmărește formarea muzeului în anul 1955 într-un context de comunizare și inspirarea din modele estice (Moscova, Praga), iar apoi rolul deciziv al proiectelor și intervențiilor Eugeniei Ursescu în configurarea secțiilor și a pedagogiei muzeale.

Un element distinctiv al demersului este raportarea constantă la urmele materiale: documentele sunt puse în dialog cu obiectele și cu dovezile pregătirii expozițiilor (planuri, fotografii, descrieri), pentru a evita un istoric pur administrativ și pentru a obține o istorie culturală a muzeului tehnic, centrată pe funcțiile sale publice.

În cazul muzeelor tehnice, dificultatea nu constă doar în ordonarea cronologică a faptelor, ci și în restituirea sensului obiectului tehnic în afara contextului său de utilizare. Fără explicație și contextualizare, expunerea poate deveni fie o simplă înșiruire de piese, fie o prezentare accesibilă doar specialiștilor, iar fragilitatea mecanismelor și cerințele de depozitare impun o atenție sporită asupra conservării și documentării. În acest cadru, cercetarea urmărește să surprindă felul în care muzeul a corelat în timp patrimoniul, formele de prezentare și funcția educativă, astfel încât obiectele să poată fi interpretate ca bunuri culturale, nu doar ca dispozitive tehnice.

SINTEZA CAPITOLELOR TEZEI DE DOCTORAT

Capitolul I. Geneza Muzeului Politehnic din Iași (1955-1958). Premise, actori, modele

Primul capitol urmărește geneza Muzeului Politehnic din Iași într-un interval important, 1955-1958, insistând asupra unei particularități care condiționează întreg demersul istoriografic: deși muzeul apare funcțional în documente încă din anul 1955, actul formal de înființare nu a putut fi identificat, ceea ce obligă cercetarea la o reconstituire critică, construită prin analiza materialelor arhivistice, a rapoartelor și a corespondenței administrative. În acest cadru, sunt urmărite premisele apariției instituției în rețeaua muzeală a Palatului Culturii și mecanismele prin care proiectul muzeului tehnic se conturează ca inițiativă distinctă, chiar dacă rămâne, în primii ani, într-o zonă de organizare prelungită și de definire încă instabilă a profilului.

Contextul instituțional al anului 1955 este analizat din două perspective. În primul rând, reorganizarea Palatului Culturii ca instituție gazdă pentru mai multe muzee, în al doilea rând, apariția Muzeului Politehnic ca proiect care cere resurse, competențe și legitimitate. Un reper important îl constituie Decizia nr. 429/7.06.1955, care formalizează preluarea muzeelor în administrarea Palatului Culturii și fixează, implicit, locul Muzeului Politehnic în cadrul complexului, însă documentele interne sugerează că instituția exista deja în practică, ceea ce explică tensiunea cronologică dintre funcționare și oficializare. În același timp, primele demersuri arată un muzeu aflat în etapa de documentare și de strângere a materialelor demonstrative, cu solicitări de deplasare pentru informare și cu nevoia de dotări minimale, într-un moment în care expunerea tehnică este gândită mai ales prin machete, scheme, grafice și instrumente de prezentare didactică.

O secvență esențială a capitolului este dedicată felului în care se configurează actorii și rețelele de sprijin. Sunt evidențiate nume implicate în primele faze, precum Gheorghe Gheban și Constantin Popa, precum și rolul Consiliului Științific ca instanță de orientare și validare a direcțiilor de organizare, cu participare universitară. Pe acest fond, teza fixează și primele praguri concrete ale patrimoniului: procesul-verbal de inventar din 30 iulie 1955, cu un număr redus de piese, eterogene, dar semnificative ca început al unei colecții, devine un indicator al faptului că muzeul încearcă să își definească materialitatea și să treacă de la intenție la evidență. Pe parcursul anilor 1956-1957, capitolul surprinde o instituție care oscilează între ambiție și dificultăți structurale, încercând să transforme proiectarea tematică în realizări efective, dar fiind constrânsă de proceduri, de finanțare, de ritmul de execuție al machetelor și de probleme de organizare internă.

În această etapă, ședințele Consiliului Științific devin momente de diagnoză și de presiune metodologică asupra muzeului: se formulează cerințe de rigoare, de organizare pe ramuri, de accent pe procese tehnologice și pe reprezentarea fluxurilor, iar observațiile critice indică riscul ca muzeul să tindă spre forme „decorative” care nu servesc profilului tehnic. Tocmai aceste tensiuni fac vizibil scopul real al capitolului: muzeul nu se naște automat prin existența unui spațiu sau prin lansarea unei idei, ci prin construcția unei identități profesionale și a unui limbaj de expunere, iar acest limbaj este negociat, corectat și recalibrat în funcție de resurse și de competențe.

Punctul de modulație al intervalului 1955-1958 este reconstituit prin schimbarea conducerii și prin relansarea programatică asociată lui Ioan Curievici, începând cu 1 aprilie 1958. Capitolul arată că această etapă aduce o clarificare strategică, în sensul în care muzeul nu trebuie să se limiteze doar la o tematică regională îngustă, ci să se comporte ca un muzeu tehnic general, iar documentarea despre industria Moldovei să fie organizată ca arhivă și resursă complementară, nu ca limită conceptuală. În plus, se evidențiază lărgirea reperelor metodologice, prin raportare nu doar la modele sovietice, ci și la un model suplimentar est-european (Muzeul Tehnic din Praga), ceea ce sugerează o încercare de rafinare a conceptelor expoziționale. Ca soluție pragmatică de ieșire din etapa de organizare fără finalitate publică, se adoptă o strategie etapizată și se alege o secție de tip pilot, „Energetica”, cu o tematică precisă, capabilă să producă un prim rezultat vizibil. În această fază apar și nume care vor conta în dezvoltarea ulterioară a muzeului, iar instituția se apropie, pentru prima dată, de pragul funcționalității reale.

În ansamblu, capitolul I demonstrează că muzeul s-a construit greu și treptat. A fost nevoie de multă documentare, de oameni care să susțină proiectul și de un model profesionist de organizare. Intervalul 1955-1958 este astfel interpretat ca o fază de constituire și de clarificare a identității, culminând cu momentul în care muzeul găsește o formulă de materializare prin secția „Energetica”, pregătind intrarea în spațiul public care este analizată în capitolul următor.

Capitolul II. Consolidarea și extinderea. Muzeul Politehnic din Iași în spațiul public (1959–prezent). Repere și limite documentare

Al doilea capitol urmărește trecerea muzeului de la stadiul de proiect instituțional la statutul de instituție vizibilă public, cu o evoluție etapizată, marcată de deschideri succesive de secții, de extinderea patrimoniului și de ajustări interne care reflectă constrângerile administrative și logistice ale epocii. În același timp, capitolul își asumă dificultatea reconstituirii integrale pentru anumite intervale, din cauza discontinuităților documentare, motiv pentru care argumentația recurge la corelarea arhivei interne cu presa vremii și cu materialele ilustrative.

În acest sens, perioada de început a anilor 1960 apare ca momentul în care strategia inițială din 1958 capătă consistență practică, iar secția „Energetica” devine instrumentul prin care muzeul își testează capacitatea de a funcționa în relație directă cu publicul. Sunt urmărite eforturile de realizare a expoziției, ritmul achizițiilor și al pregătirii materialelor necesare, precum și tensiunile recurente legate de spații și depozitare, problemă pe care conducerea o formulează drept vulnerabilitate majoră a instituției, deoarece piesele tehnice provenite din întreprinderi intrau rapid în circuitul casărilor, iar muzeul trebuia să acționeze urgent pentru salvarea lor, chiar și atunci când nu le putea integra imediat într-o secție completă.

Din perspectiva consolidării interne, capitolul urmărește și cristalizarea colectivului, inclusiv apariția unor nume care vor deveni relevante pentru fazele ulterioare ale maturizării muzeului, în condițiile în care Curievici rămâne, la un moment dat, în postura de coordonator onorific, iar responsabilitățile curente sunt preluate și redistribuite în interiorul instituției. În paralel, patrimoniul se dezvoltă, ceea ce se reflectă în raportările administrative și în răspunsurile la chestionare specifice epocii, în care muzeul își inventariază resursele, își justifică profilul și își proiectează direcțiile de dezvoltare.

Intrarea efectivă în spațiul public este fixată prin inaugurarea secției „Energetica” și prin deschiderea muzeului către vizitatori, moment susținut documentar prin ecouri în presa locală și prin fotografii de arhivă care completează descrierea scenografiei și a modului de prezentare. Accentul cade pe caracterul didactic al expunerii, unde aparatele și machetele sunt însoțite de grafice și scheme explicative, astfel încât muzeul să funcționeze ca instrument de popularizare și educație tehnică.

Pe acest fond, capitolul urmărește apoi extinderea tematică și schimbarea graduală de accent dinspre prima secție către dezvoltarea unei zone identitare cu mare forță de atracție publică, aceea a înregistrării și redării sunetului. Se arată că inițiativa colecției și a expoziției precede oficializarea din anul 1972, iar pregătirea implică decizii muzeografice concrete privind

ordonarea pieselor, prezentarea cronologică și tehnologică, configurarea unei atmosfere adecvate și echilibrul dintre tehnic și experiențial, întrucât sunetul are o capacitate particulară de a produce memorie și de a apropia publicul de obiectul tehnic. Vernisajul din 1972 este tratat ca moment de maximă vizibilitate și ca prag în consolidarea prestigiului instituțional, deoarece secția este prezentată ca realizare distinctivă și competitivă în peisajul muzeal românesc, atât prin raritatea pieselor, cât și prin capacitatea demonstrativă.

În continuare, capitolul urmărește pregătirea și inaugurarea secției de telecomunicații, proces desfășurat în prima parte a anilor 1980 și finalizat prin deschiderea către public în 1984. Această secție marchează un nou prag al muzeului, deoarece integrează tehnologii ale comunicării moderne și obligă la o mediere mai atentă, fiindcă o parte dintre obiecte sunt dificil de „citit” fără contextualizare. Secția devine astfel un exemplu al felului în care muzeul încearcă să își actualizeze discursul expozițional, păstrând în același timp tradiția sa de muzeu demonstrativ, centrat pe explicarea principiilor de funcționare și pe familiarizarea publicului cu infrastructurile tehnice ale modernității.

Ultima parte a capitolului prezintă o sinteză a transformărilor de după 1990, surprinzând mutații administrative și identitare, dar și consolidarea unei dimensiuni memoriale, prin integrarea casei memoriale „Poni-Cernătescu” și prin orientarea instituției către personalitatea lui Ștefan Procopiu, cu momentul redenumirii din 1994 și cu întărirea fondului prin donații. Sunt integrate, ca repere contemporane, restaurarea Palatului Culturii și relansarea expozițiilor după redeschidere, evenimente care funcționează ca praguri de reconfigurare a vizibilității muzeului și a relației sale cu publicul.

Așadar, capitolul al doilea demonstrează că dezvoltarea muzeului se structurează printr-o succesiune de praguri instituționale și expoziționale, în care secțiile devin principalul instrument de evoluție a patrimoniului, dar și de valorificare a acestuia. Materializarea primei secții și deschiderea muzeului, vernisajul secției de înregistrare și redare a sunetului, inaugurarea secției dedicate telecomunicațiilor și reconfigurările realizate după restaurare sunt puse în relație cu limitele documentare și cu realitățile concrete ale funcționării, ceea ce conduce la o concluzie importantă: istoria muzeului poate fi scrisă riguros doar prin alăturarea surselor interne cu dovezile publice ale activității sale.

Capitolul III. Colecții majore ale Muzeului Politehnic din Iași

Nucleul analitic al tezei în ceea ce privește patrimoniul îl reprezintă capitolul al treilea, deoarece acesta mută accentul de la cronologia instituțională la structura concretă a colecțiilor și la modul în care acestea definesc identitatea Muzeului Politehnic. Demersul pornește de la premisa că patrimoniul tehnico-științific nu își epuizează valoarea în raritate sau vechime, ci își construiește importanța prin documentare, conservare și capacitatea de a susține un discurs muzeal inteligibil, în care obiectul este un instrument de cunoaștere. În acest context, capitolul urmărește colecțiile majore ale muzeului, ordonate după rolul lor expozițional și după relevanța istorică, dar integrând și colecții secundare, pentru a obține o imagine completă asupra diversității patrimoniului și asupra provocărilor de management.

În ceea ce privește colecția de înregistrare și redare a sunetului, analiza evidențiază statutul ei identitar. Această colecție funcționează ca zonă de maximă accesibilitate culturală, deoarece sunetul creează o legătură directă între tehnologie și experiența publicului. Capitolul urmărește tipologiile de obiecte, relația dintre aparate și suporturi, condițiile de evidență și conservare, precum și dificultățile specifice pe care le ridică exponatele mecanice și componentele sensibile, în condițiile unei utilizări demonstrative care poate accelera uzura. În același timp, sunt formulate direcții de optimizare care vizează întărirea documentării, standardizarea fișelor, conservarea preventivă și valorizarea prin scenarii expoziționale.

Colecția „Energetica” este abordată ca un fond complex, cu obiecte variate și, adesea, voluminoase, ceea ce generează probleme logistice și de conservare-restaurare. Capitolul insistă asupra vulnerabilităților rezultate din depozitarea dificilă, din fragmentarea spațiilor și din condițiile care pot afecta materialele, subliniind că, în cazul patrimoniului industrial, riscul material devine rapid un risc patrimonial: valoarea istorică și raritatea se pot pierde prin degradare, dacă nu sunt gestionate prin prioritizare, intervenții etapizate și politici clare de conservare preventivă. Analiza urmărește, de asemenea, potențialul educațional al colecției, deoarece energia înseamnă infrastructura modernității, iar muzeul poate transforma obiectele în instrumente de înțelegere a unei istorii tehnologice care rămâne invizibilă în experiența cotidiană.

Colecția de telecomunicații este tratată în raport cu specificul ei tehnic și cu provocările particulare de conservare și prezentare. Componenta materială (elemente electronice, piese fragile, tehnologii învechite rapid) cere depozitare atentă, dar și mediere inteligentă, deoarece multe obiecte sunt greu de „citit” de către public fără contextualizare. Capitolul evidențiază, pe de o parte, potențialul colecției de a susține o expunere modernă despre comunicare și rețele,

iar pe de altă parte, decalajul care poate apărea între bogăția fondului și vizibilitatea lui efectivă, ceea ce justifică propuneri de reorganizare, îmbunătățire a documentării și construirea unor trasee interpretative accesibile, fără a detalia informațiile esențiale.

În completare, capitolul integrează o serie de colecții secundare (tehnică fotografică și cinematografică, calculatoare, „Poni-Cernătescu” și mineralogie-cristalografie), arătând că relevanța lor nu depinde doar de ponderea numerică, ci și de raritate, de starea de conservare, de gradul de documentare și de capacitatea de valorizare.

Capitolul se încheie cu o sinteză care pune în relație dimensiunea cantitativă și cea calitativă a patrimoniului. Inventarierea la nivelul anului 2025 confirmă atât amploarea, cât și varietatea fondurilor, însă evidențiază în același timp problema centrală a muzeului, anume faptul că valoarea și diversitatea colecțiilor sunt puse în risc de dificultăți logistice și de vulnerabilități materiale ce pot compromite conservarea și accesul publicului. În consecință, concluzia fixează ca priorități întărirea documentării, digitizarea utilizată concomitent pentru evidență și mediere, orientarea restaurării către piesele rare și reorganizarea strategiilor de valorificare în funcție de particularitățile fiecărei colecții.

Pentru a face mai vizibile implicațiile acestei constatări, se pot distinge patru direcții care influențează starea patrimoniului și capacitatea muzeului de a-l pune în valoare. În primul rând, regimul spațiilor, atât pentru depozitare, cât și pentru expunere, determină posibilitatea de rotație a pieselor și distribuirea presiunii asupra obiectelor foarte solicitate, reducând riscul supraexpunerii și al uzurii premature. În al doilea rând, conservarea patrimoniului tehnic ridică probleme față de bunurile culturale „clasice”, deoarece mecanismele, materialele mixte și componenta funcțională cer intervenții specializate și delimitări ferme între piesele care pot fi operate demonstrativ și cele care trebuie protejate mai strict. În al treilea rând, documentarea devine decisivă pentru interpretare: proveniența, traseul și contextul de utilizare sunt cele care convertesc mecanismul într-un bun cultural real, iar lipsa lor slăbește atât discursul expozițional, cât și justificarea valorii. În fine, accesul public depinde de formele de explicare a informațiilor: fără scenarii interpretative care să traducă pe înțelesul tuturor principii științifice greu de asimilat, obiectele rămân imposibil de descifrat, iar vizita se reduce la contemplare și vizualizare.

Capitolul IV. Moștenirea culturală a Muzeului Politehnic din Iași

Ultimul capitol reunește observațiile, deplasând centrul de greutate al analizei de la istoricul instituțional și analiza colecțiilor către definirea și interpretarea moștenirii culturale generate de Muzeul Politehnic din Iași. Moștenirea este înțeleasă ca un proces stratificat, în care obiectele, practicile instituționale și relația cu publicul se condiționează reciproc. Din această perspectivă, muzeul este văzut ca un actor cultural care produce memorie, modele educative și forme de recunoaștere a tehnicii în spațiul urban și regional.

În primul rând, moștenirea materială este discutată prin axele tematice identitare care au structurat istoria muzeului și au sedimentat colecțiile: „Înregistrarea și redarea sunetului”, „Energetica” și „Telecomunicațiile”. Capitolul arată că obiectul tehnic devine un bun cultural deplin atunci când este integrat într-o poveste, folosind și metode de mediere potrivite. Altfel, el rămâne opac, vizibil doar ca artefact fără sens public. De aici derivă necesitatea conservării riguroase și a rolului documentării ca parte din moștenire.

În al doilea rând, moștenirea instituțională este reconstituită prin practicile și proiectele care au dat muzeului vizibilitate și continuitate profesională. Sunt discutate formele de educație muzeală înainte de 1990 și mecanismele de popularizare, iar pentru perioada recentă sunt evidențiate două repede cu rol structurant: Festivalul Internațional al Muzicii Mecanice, ca proiect care a creat un profil public distinct și a consolidat prestigiul instituției, și Buletinele muzeului (începând cu 2005), tratate ca instrumente ale memoriei scrise, ale profesionalizării și ale vizibilității academice.

În al treilea rând, moștenirea socială este analizată prin mărturii verificabile ale relației muzeului cu publicul. Capitolul valorifică seriile statistice ale vizitatorilor, punând în evidență lipsa unor intervale, efectul restaurării Palatului Culturii, relansarea după redeschidere, ruptura generată de pandemia COVID-19, astfel încât publicul poate fi înțeles ca indicator al funcționării instituției. Sunt integrate și surse precum cărțile de onoare și memoria vizuală a unor vizite, însă cu prudență metodologică: fotografia este interpretată ca mărturie, nu ca substitut al unui document administrativ, iar impresiile publice sunt tratate ca parte a unei istorii afective a muzeului, complementare istoriei instituționale.

Capitolul își încheie argumentația printr-o secțiune orientată spre viitor, în care moștenirea este gândită ca resursă de dezvoltare. Sunt formulate direcții concrete privind actualizarea formelor de prezentare, reconfigurarea expozițiilor, extinderea medierii digitale acolo unde funcționarea exponatelor originale este limitată, mecanisme de feedback și profesionalizarea comunicării, precum și consolidarea rolului muzeului ca „hub cultural”

capabil să atragă parteneriate și proiecte cu vizibilitate. Miza acestei secțiuni nu este aceea de a „imagina” un viitor abstract, ci de a ancora orice propunere în identitatea muzeului și în constrângerile reale ale patrimoniului: conservare, documentare, logistică, public.

În final, capitolul IV arată că moștenirea culturală a Muzeului Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu” este rezultatul unei acumulări istorice în care patrimoniul tehnic, practicile instituționale și relația socială cu categoriile de public se susțin reciproc. Importanța acestei moșteniri constă în capacitatea de a fi reactivată fără pierderea rigorii profesionale. Acest lucru înseamnă acțiuni de conservare preventivă, documentare solidă și mediere contemporană, necesare muzeului în încercarea acestuia de a rămâne simultan un spațiu al memoriei, dar și un instrument contemporan de pedagogie culturală.

CONCLUZII FINALE

Încheierea acestei cercetări pornește de la constatarea că Muzeul Politehnic din Iași, astăzi Muzeul Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu”, nu poate fi înțeles și evaluat corect doar prin inventarierea colecțiilor sau printr-o cronologie a principalelor evenimente, ci din prisma unei abordări integrale în care instituția, patrimoniul și relația cu publicul sunt privite ca elemente interdependente ale aceluiași proces istoric. Demersul tezei a urmărit tocmai această direcție, reconstruind geneza muzeului, traseul său de consolidare și extindere, structura colecțiilor majore și felul în care acestea au produs, în timp, o moștenire culturală cu dimensiuni materiale, instituționale și sociale.

Un rezultat major al cercetării constă în clarificarea etapelor fondatoare, în special pentru intervalul 1955-1958, care apare ca o perioadă de organizare prelungită, marcată de eforturi de documentare, de încercări de definire a profilului și de dependența de soluții muzeografice demonstrative, precum machetele, schemele și graficele. Faptul că actul de înființare nu a putut fi identificat nu reprezintă doar o dificultate arhivistică, ci devine, în plan interpretativ, un indicator al modului în care instituțiile culturale se pot constitui gradual, prin practică, înainte de a se fixa juridic sau administrativ într-o formă definitivă. În acest context, teza arată că muzeul s-a născut într-un cadru instituțional complex, legat de reconfigurarea Palatului Culturii, și s-a construit din inițiativa unor personalități ale mediului universitar, din presiunea de a produce rezultate vizibile și din căutarea unor modele muzografice care să ofere stabilitate și rigoare. Momentul marcant asociat anului 1958 indică trecerea de la un proiect cu finalitate incertă la o strategie etapizată, în care alegerea unei secții-pilot, „Energetica”, devine soluția realistă pentru materializarea publică a muzeului.

În planul evoluției instituționale, perioada analizată în capitolul al doilea confirmă că muzeul a crescut printr-o logică a „pragurilor”, iar aceste praguri sunt legate de deschiderea și afirmarea unor secții care au funcționat, simultan, ca instrumente de validare publică și ca motoare de dezvoltare patrimonială. Deschiderea „Energetica” și intrarea în spațiul public au stabilit prima identitate funcțională, iar extinderea prin secția de automate muzicale a adăugat o dimensiune culturală și experiențială care a amplificat atractivitatea muzeului și a stabilit un profil distinct în peisajul instituțiilor similare. Inaugurarea secției „Telecomunicații” completează acest traseu printr-o orientare către tehnologiile comunicării moderne, iar reconfigurările post-1990 introduc o dinamică nouă, în care muzeul trebuie să negocieze între continuitate patrimonială, schimbări administrative și redefinirea identității prin repere memoriale și simbolice. În ansamblu, istoria instituției, așa cum este reconstituită, arată că

muzeul nu a funcționat ca o structură liniară și stabilă, ci ca o instituție a adaptării: adaptare la resurse, la spații, la presiuni administrative, la profilul publicului și la contextul cultural general.

Analiza colecțiilor majore, realizată în capitolul al treilea, confirmă că patrimoniul muzeului reprezintă o arhivă materială a modernității tehnice, însă valoarea sa nu se exprimă automat prin existența obiectelor, ci prin felul în care acestea sunt documentate, conservate și integrate într-un discurs muzeal cursiv. Colecția de înregistrare și redare a sunetului se distinge prin capacitatea de a converti tehnica în experiență culturală, deoarece sunetul creează o relație directă între obiect și memorie, între mecanism și sensibilitate publică, ceea ce oferă muzeului un avantaj comunicativ rar pentru instituțiile tehnice. Colecția „Energetica” evidențiază, în schimb, dimensiunea infrastructurală a patrimoniului: obiecte adesea voluminoase, complexe, greu de conservat și de expus, dar cu un potențial educațional major, întrucât ele fac inteligibile procese și transformări care rămân invizibile în viața cotidiană. Colecția de telecomunicații aduce în discuție una dintre cele mai mari provocări ale muzeelor tehnice: rapiditatea învechirii tehnologice și riscul ca obiectul să devină opac fără contextualizare, aspect care cere strategii de mediere capabile să transforme „învechirea tehnologică” într-un avantaj interpretativ, prezentând salturile tehnologice și schimbările de paradigmă. Integrarea colecțiilor secundare completează tabloul și demonstrează că profilul muzeului este plural, iar relevanța unui fond nu depinde doar de ponderea numerică, ci și de alte criterii precum raritatea, documentarea, starea de conservare sau capacitatea de valorizare.

În același timp, teza evidențiază tensiunea centrală care traversează patrimoniul: existența unui fond valoros și divers este însoțită de vulnerabilități logistice și materiale care pot afecta conservarea și accesibilitatea. Această constatare nu este formulată ca observație generală, ci ca rezultat al analizelor de fond, care arată că patrimoniul tehnic este sensibil la condițiile de depozitare, la variațiile de mediu și la fragmentarea spațiilor, iar exponatele demonstrative sunt expuse unui risc suplimentar prin utilizare. De aici derivă prioritățile formulate în teză: consolidarea documentării și a evidențelor, digitalizarea cu funcție de evidență și de mediere, prioritizarea restaurării pentru piesele rare sau degradabile și reorganizarea valorificării în acord cu specificul fiecărei colecții.

Capitolul al patrulea concentrează rezultatele tezei într-o interpretare a moștenirii culturale ca proces stratificat, în care materialitatea obiectelor, practicile instituționale și urmele sociale ale relației cu publicul se condiționează reciproc. Moștenirea materială se sprijină pe colecțiile identitare, însă devine relevantă cultural doar în măsura în care muzeul reușește să traducă obiectul tehnic în narațiune și să îl facă comprehensibil pentru public fără a-i dilua specificul științific. Moștenirea instituțională este reconstituită prin proiecte și practici care au

produs continuitate profesională și vizibilitate, iar aici se disting proiectele cu impact public și instrumentele de memorie scrisă care fixează un profil intelectual al instituției. Moștenirea socială este susținută prin indicatori verificabili, precum seriile de vizitatori, cărțile de onoare și memoria vizuală, care arată că muzeul a funcționat, în perioadele sale de intensitate, ca spațiu de educație și de formare culturală, nu doar ca obiectiv de vizitare.

Privită în ansamblu, cercetarea răspunde scopului propus prin reconstruirea istoriei instituționale și a istoriei colecțiilor, dar și prin formularea unei evaluări aplicate a moștenirii culturale și a potențialului de valorizare. Obiectivele tezei sunt atinse prin clarificarea etapelor de constituire, identificarea rolurilor actorilor relevanți și a rețelelor de sprijin, analizarea tipologică a colecțiilor majore și evidențierea pragmatică a vulnerabilităților și a priorităților de management. În plus, teza contribuie la literatura de specialitate prin faptul că oferă o reconstrucție documentară și interpretativă a unei instituții tehnice insuficient tematizate, propunând un model de analiză care poate fi extins, prin comparație, și asupra altor muzee tehnice din România, unde istoria instituțională este adesea fragmentară, iar istoria colecțiilor rămâne la nivel descriptiv.

Dincolo de rezultate, teza își asumă și limitele, în special cele determinate de discontinuitățile arhivistice și de caracterul incomplet al unor serii documentare, însă aceste limite nu reduc consistența demersului, ci justifică opțiunea metodologică de triangulare: arhiva internă, presa, fotografiile etc. Această abordare nu produce doar o compensare a lipsei de documente, ci permite o privire mai nuanțată asupra felului în care muzeul a fost perceput public și asupra strategiilor de validare folosite în diferite momente.

În privința perspectivelor de viitor, cercetarea deschide direcții concrete care pot extinde sau aprofunda rezultatele: reconstituirea completă a proveniențelor pentru segmente ale colecțiilor, istoria expozițiilor în detaliu (scenografie, texte, trasee, forme de mediere), analiza comparată cu alte muzee tehnice din zona est-europeană invocate ca modele, precum și un studiu sistematic asupra publicului, care să coreleze statisticile istorice cu profilurile actuale de vizitare. Pe plan aplicat, teza susține că viitorul muzeului depinde de capacitatea de a transforma moștenirea în program: actualizarea expozițiilor fără pierderea identității, trecerea către forme de prezentare flexibile, mediere digitală acolo unde exponatele nu pot funcționa repetat, mecanisme de feedback și parteneriate care pot întări rolul muzeului ca nod cultural într-un oraș universitar.

În final, această teză de doctorat arată că Muzeul Politehnic din Iași este o instituție care a produs, în timp, o moștenire culturală complexă, în care patrimoniul, memoria instituțională și relația cu vizitatorii se intersectează. Reconstrucția istorică și analiza colecțiilor demonstrează

că valoarea muzeului stă în raritatea și diversitatea fondurilor, dar și în capacitatea instituției de a le transforma în cunoaștere publică, iar direcțiile de valorificare propuse se sprijină pe această premisă: conservarea riguroasă și aplicarea unei medieri inteligente sunt condiții complementare ale unei astfel de instituții muzeale de prestigiu.